

Iäkkäiden hoitoon liittyvät kysymykset – tarkistuslista

6.4.2020

Seuraaville sivuille on koottu iäkkäiden potilaiden hoitoon (erityisesti akuuttien sairauksien osalta) liittyviä asioita, jotka on aiheellista ottaa huomioon Covid-19 -epidemiaan valmistautumisessa ja epidemian aikana turvallisen, tarkoituksenmukaisen ja yksilöllisen hoidon varmistamiseksi. Alueellisten erojen sekä jatkuvasti päivittyvien ja täydentyvien viranomaisohjeiden vuoksi emme ota kantaa siihen, miten eri asiat pitäisi järjestää, mutta toivomme tämän luettelon olevan avuksi tarkistuslistana: mistä asioista alueellisesti on jo huolehdittu ja mitkä asiat ovat niitä, joihin pitää vielä ottaa kantaa?

Lista on tarkoitettu vain terveydenhuollon ammattilaisten käyttöön, ja sitä päivitetään tilanteen mukaan ja saadun palautteen perusteella. Listaa ylläpidetään Suomen akuuttigeriatriin yhdistyksen ja Suomen Geriatrien yhteistyönä.

Kommentit ja täydennysehdotukset voi lähettää info@akuuttigeriatria.fi tai info@suomengeriatriit.fi

Kotihoito.....	2
Ympäri vuorokautinen palveluasuminen.....	3
Ensihoito.....	4
Päivystys.....	5
Sairaalahoito	5
Muistipoliklinikkatoiminta / geriatriin poliklinikkatoiminta	5

Kotihoito

- Riittävän henkilöstöresurssoinnin varmistaminen huomioiden lisääntyvä palvelutarve ja henkilöstön infektioihin liittyvät poissaolot
 - o Tilapäisen työvoiman järjestäminen ja perehdyttäminen tehtäviin
- Ennakoiva hoitosuunnitelma (advance care plan) ja hoidonrajaukset
 - o Onko kaikilla säännöllisen kotihoidon asiakkailla asianmukainen ennakoiva hoitosuunnitelma mukaan lukien hoitolinjaukset akuuttien sairauksien yhteydessä ja tarvittaessa hoidonrajaukset?
 - o Onko hoitolinjaukset ja mahdolliset hoidonrajaukset kirjattu asianmukaisesti ja ovatko ne henkilökunnan ja läheisten tiedossa?
- Kotihoidon asiakkaiden akuuttien sairauksien hoito
 - o Infektiopotilaan arvioinnin toteuttaminen kotihoidossa
 - o Kotihoidon yhteydenotto (hoitavaan) lääkäriin / mobiilihoitajaan / vastaavaan ennen potilaan lähettämistä päivystykseen (lukuun ottamatta hätätilanteita).
 - o Kotihoidon lääkäreiden mahdollisuudet ottaa kantaa akuutteihin asioihin (1-3 vrk sisällä)
 - o Voidaanko vastaanotto toiminnan lääkäriresursseja käyttää kotihoidon asiakkaiden arviointiin ja hoidon tukemiseen päivystyksen / sairaalahoidon tarpeen vähentämiseksi?
 - o Onko mahdollisuuksia kotihoidon väliaikaiseen tehostamiseen akuutin sairauden yhteydessä, jos sairaalahoito ei ole välttämätöntä, mutta avuntarve on väliaikaisesti lisääntynyt? (päiväkeskusten ym. suljettujen palveluiden henkilökunnan hyödyntäminen?)
- Toiminta ja yhteydenotot Covid-19-infektioepäilyissä
 - o Paikalliset kriteerit ja järjestelyt Sars-Cov-2-näytteenottoja koskien
 - o Suojautuminen
 - o Yhteydenotot hoitavaan lääkäriin, infektiolääkäriin ja tartuntataudeista vastaavaan lääkäriin
- Kotisairaalan käyttö, työnjako ja yhteystiedot: kotisairaalahoido on ensisijainen sairaalahoidoa tarvittaessa
- Päivystyksen käyttö
 - o Jos sairaalahoito on aiheellista, onko hoito turvallisesti järjestettävissä suoraan soveltuvalla osastolla ilman päivystyskäyntiä?
 - o Mihin päivystykseen asiakkaat ohjataan – hengitystieinfektio-oireet ja muut
 - o Toimintakykytiedon ja muiden taustatietojen välittäminen päivystykseen
 - o Hoitolinjaustietojen ja hoidonrajaustietojen välittäminen päivystykseen
- Oireenmukaisesti hoidettavan potilaan palliatiivisen hoidon tai kotisaattohoidon toteuttaminen kotihoidossa
- Tartuntariskin minimoiminen
 - o Suojautumisen käytännöt erilaisissa hoitotoimenpiteissä
 - o Henkilöstön terveydentilasta huolehtiminen – ei sairaana töihin.
 - o Voidaanko kotihoidon toimintaa ohjata niin, että työntekijät kiertäisivät mahdollisimman rajatun asiakasjoukon keskuudessa?
- Toimintakyvyn ylläpitämisen mahdollisuudet kotona ollessa.
 - o Päiväkeskuksista ja muista suljetuista toiminnoista vapautuvan henkilöstön hyödyntäminen kuntouttavassa toiminnassa

- Kuntouttavat toiminnot, ohjattu harjoittelu; etäyhteyksien hyödyntäminen
- Omatoimiseen harjoitteluun ja ulkoiluun kannustaminen ja ohjaaminen
- Asiakkaiden ja heidän läheistensä yhteydenpidon varmistaminen (videopuhelut jne.)
- Kolmannen sektorin toimijoiden (muistiyhdistykset jne.) mahdollisuudet tukea kotona asuvia: neuvontapuhelin, ystäväpalvelu puhelimitse tms.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen

- Ennakoiva hoitosuunnitelma (advance care plan) ja hoidonrajaukset
 - Onko kaikilla asukkailla asianmukainen ennakoiva hoitosuunnitelma mukaan lukien hoitolinjaukset akuuttien sairauksien yhteydessä ja tarvittaessa hoidonrajaukset?
 - Onko hoitosuunnitelma ja mahdolliset hoidonrajaukset kirjattu asianmukaisesti ja ovatko ne henkilökunnan ja läheisten tiedossa?
- Tartuntariskin minimoimisen keinot
 - Suojautumisen käytännöt erilaisissa hoitotoimenpiteissä
 - Henkilöstön terveydentilasta huolehtiminen – ei sairaana töihin.
 - Voidaanko toimintaa ohjata niin, että työntekijät toimisivat mahdollisimman rajatun asukasjoukon keskuudessa?
- Epidemian hallinnan keinot asumispalveluyksiköissä
 - Asukkaiden liikkumisen rajoittaminen; altistuneiden ja sairastuneiden karanteenikäytännöt
 - Yhteisten tilojen käytön välttäminen
 - Kokoontumisten välttäminen
- Asiakkaiden akuuttien sairauksien hoito
 - Infektiopotilaan arvioinnin toteuttaminen
 - Yhteydenotto (hoitavaan) lääkäriin / mobiilihoitajaan / vastaavaan ennen potilaan lähettämistä päivystykseen (lukuun ottamatta hätätilanteita).
 - Hoitavan lääkärin mahdollisuudet ottaa kantaa akuutteihin asioihin (1-3 vrk sisällä)
 - Voidaanko vastaanottotoiminnan lääkäriresursseja käyttää asiakkaiden hoidon tarpeen arviointiin ja hoidon tukemiseen päivystyksen / sairaalahoidon tarpeen vähentämiseksi?
- Lääkäreiden konsultaatiokäytännöt
- Kotisairaalan käyttö, työnjako ja yhteydet: kotisairaalahoido on ensisijainen sairaalahoidoa tarvittaessa
- Päivystyksen käyttö
 - Jos sairaalahoido on aiheellista, onko hoito turvallisesti järjestettävissä suoraan soveltuvalla osastolla ilman päivystyskäyntiä?
 - Käytännöt päivystykseen lähettämisessä: mitkä ovat ne tilanteet, joissa lähetetään päivystykseen?
 - Mihin päivystykseen asiakkaat ohjataan – hengitystieinfektio-oireet ja muut?
 - Toimintakykytiedon ja muiden taustatietojen välittäminen päivystykseen
 - Mahdollisuudet palata hoitoon omaan asuinpaikkaan esim. kotisairaalan tuella
 - Hoitolinjaukset- ja hoidonrajaustietojen välittäminen päivystykseen
- Toiminta ja yhteydenotot Covid-19-infektioepäilyissä
 - Paikalliset kriteerit ja järjestelyt Sars-Cov-2-näytteenottoja koskien

- Suojautuminen
- Yhteydenotot hoitavaan lääkäriin, infektiolääkäriin ja tartuntataudeista vastaavaan lääkäriin
- Hyväksytyt käytännöt, luvat ja kirjaaminen fyysisessä rajoittamisessa ja liikkumisen rajoittamisessa todetuissa Covid-19-tapauksissa ja tartuntaa epäiltäessä
- Tiedottaminen epidemiatilanteessa sairastuneelle, altistuneille, muille asukkaille: kuka tiedottaa, kenelle ja mitä voi kertoa
- Pitkäaikaissairauksien ja muiden asioiden tavanomaisen hoidon varmistaminen
- Oireenmukaisesti hoidettavan potilaan palliatiivisen hoidon tai saattohoidon toteuttaminen omassa asumispalveluyksikössä
 - Saattohoitolääkkeet yksikössä (yhteiset akuuttilääkkeet)
 - Tarvittaviin lääkkeisiin määrättyinä oirelääkkeet päivystysajaksi (kuume- ja kipulääke)
 - Tarvittavat lääkeluvat (pistoluvat) s.c.-lääkkeiden annosteluun
 - Huom. liman imemiseen hengitysteistä liittyy aerosolikontaminaation riski → ilmaeristysvarotoimet
 - Hengenahdistusoireiden hoito: lisähappea ei pääsääntöisesti tarvita
 - Läheisten turvallisen läsnäolon varmistaminen
 - Tuki ja erityistason saattohoito kotisairaalaan, yhteystiedot ja lähetekäytäntö
- Ravitsemustilasta huolehtiminen
 - Riittävästä ravitsemuksesta ja avuntarpeesta ruokailussa huolehtiminen, ravitsemuksen tehostaminen esim. täydennysravintovalmistein ja välipaloin
 - Ravitsemustilan seuranta ja muutoksiin reagointi
- Toimintakyvyn ylläpitäminen
 - Kuntouttavat toiminnot, ohjattu harjoittelu
 - Päiväkeskuksista ja muista suljetuista toiminnoista vapautuvan henkilöstön hyödyntäminen kuntouttavassa toiminnassa
- Käyttöoireiden ennaltaehkäisy ja hoito, kun sosiaaliset kontaktit vähentyvät
- Asukkaiden ja heidän läheistensä yhteydenpidon mahdollistaminen (videopuhelut jne.)

Ensihoito

- Viiveetön reagointi ja hoitoonohjaus potilailla, joilla on selkeä sairaalahoidon tarve (mm. kirurgisesti hoidettavat vammat sekä iäkkäät jotka hyötyvät teho- tai valvontahoidosta)
- Potilaan ennakoivan hoitosuunnitelman hyödyntäminen hoito- tai kuljetuspäätöstä tehdessä
- Ensihoidon mahdollisuudet tukea kotiin/asumispalveluyksikköön jäämistä
- Kuljettamatta jättämisen käytännöt, konsultaatiot ja jatkohoidon varmistaminen: yhteistyö hoitavan lääkärin kanssa (kotihoitoon lääkäri, palveluasumisyksikön lääkäri)
- Onko tilanteita, joissa potilas voidaan siirtää suoraan sairaalaan ilman päivystyskäyntiä?

Päivystys

- Toimintakyky ym. tietojen välittyminen päivystykseen
- Toimintakyvyn arvioinnin keinot
- Potilaan toimintakyvyn huomioiminen hoidonohjausta tehtäessä
- Päivystyksen tukeminen aktiiviseen kotiuttamiseen ja kotiutumisen mahdollistavien tukipalveluiden järjestäminen
- Sairaalaan ohjaaminen potilaan toimintakyvyn ja hoitosuunnitelman mukaan (hoitopaikan valmiudet tilan romahtaessa suhteessa siihen, millaisen hoidon piirissä potilas on)
 - o Kotisairaalaan hoito ensisijainen vaihtoehto tehostetussa asumispalvelussa asuville, yhteystiedot ja lähetekäytäntö.

Sairaalaan hoito

- ACP ja hoidonrajaukset
 - o Linjausten tekeminen osastohoitoon otetuille, ellei niitä ole aiemmin tehty
 - o Aiemmin tehtyjen linjausten kirjaaminen
- Geriatrinen ongelmien tunnistaminen, kun iäkkäitä potilaita hoidetaan muilla kuin geriatrisilla osastoilla.
 - o Covid-19-potilaiden sekavuuden hoito (haasteet infektiin liittyvän sekavuuden hoidossa ml. happihoidon toteutus, mahdollinen rajoittamiskeinojen tarve hoidon ja turvallisuuden varmistamiseksi, riittävän oireenmukaisen hoidon varmistaminen)
- Onko geriatrin mahdollista tukea päivystyksen ja muiden osastojen toimintaa?
 - o Sekavien ja muistisairaiden potilaiden hoito
 - o Tuki hoidonrajauksissa
 - o Palliativinen hoito
 - o Toimintakyvyn tukeminen sairaalahoidossa
- Sujuvan kotiutuksen käytännöt
- Covid-19-infektiopotilaan kotiuttaminen

Muistipoliklinikkatoiminta / geriatrisen poliklinikkatoiminta

- Onko mahdollista ja perusteltua toteuttaa osaa käynneistä?
- Kontrolli- ja seuranta-aikojen hoitaminen esim. puhelimitse
- Mahdollisuudet etävastaanoton hyödyntämiseen
- Muistikoordinaattori- ja muistihoitajatoiminnan jatkaminen muistisairaiden ja heidän läheistensä tukemiseksi